

**КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН БИЛИМ БЕРҮҮ ЖАНА ИЛИМ
МИНИСТРЛИГИНИН АЛДЫНДАГЫ РЕСПУБЛИКАЛЫК ПЕДАГОГИКАЛЫК
КЫЗМАТКЕРЛЕРДИН КВАЛИФИКАЦИЯСЫН ЖОГОРУЛАТУУ ЖАНА КАЙРА
ДАЯРДОО ИНСТИТУТУ
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ ИНСТИТУТ ПОВЫШЕНИЯ КВАЛИФИКАЦИИ И
ПЕРЕПОДГОТОВКИ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ РАБОТНИКОВ ПРИ МИНИСТЕРСТВЕ
ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ**

«Макулдашылды»

«Согласовано»

КР ББИМ алдындагы РПККЖ ж-а КДИнин
окуу-методикалык жана окуу иштер боюнча
директордун орун басары
Зам.директора по учебно-методической
и учебной работе РИПК иППР при МОН КР
Шергазиев А.Ж.

«__» _____ 2019 г.

“Бекитемин”

“Утверждаю”

КР ББИМ алдындагы РПККЖ ж-а
КДИнин директору
Директор РИПК и ППР при МОН КР
проф. Дюшеева Н.К.

«__» _____ 2019 г.

**ЖУМУШЧУ ПРОГРАММА
РАБОЧАЯ ПРОГРАММА**

**МЧББУда жана мектептерде көп тилдүү билим берүү программаларын
пландаштыруу жана ишке ашыруу**

Планирование и реализация программ многоязычного образования в ДОО и школах

А.А.А. / Ф.И.О Умаралиева Г.К.,

2019-2020-окуу жылы/ 2019-2020 учебный год

Семинар сабак / Семинарские занятия – 48 саат/часов

Практикалык иш / Практическая работа – 24 саат/часов

Бардык / всего – 72 саат/ часов

Токтом протокол/ № 1 « 28 » 08 2019-ж.

Түшүнүк кат

Актуалдуулугу

Бул курстун актуалдуулугу көп тилдүү билим берүүнү ишке ашыруу менен бирге, жетекчилерге жаңы талап коюлгандыгы, ошондой эле, мектептерде көп тилдүү билим берүү программасын ишке ашыруу үчүн кесипкөй адистерди даярдап чыгаруу талабы жаралгандык болду.

Билим берүү системасын модернизациялоо алкагында маанилүү маселе чечилет: көп тилдүү билим берүүнү жаш курактан киргизүү, эки же андан көп тилди окуу процессинде колдонуу кошумча тилдик тажрыйбага өбөлгө түзөт. Жаңы КР мамлекеттик стандартында (КРӨ №403 2014 – жылдын 21-июлунан) “Тилдик билим берүү областына эне тилди (кыргыз, орус, тажик, өзбек) кыргыз жана орус, анан бир чет тилин окуу кирет” деп айтылган.

Андан тышкары, көп тилдүү билим берүү көп маданияттуу инсанды калыптандырууга жана коомдо ийгиликтүү баарлашууга жардам берет. Программа мектепке чейинки билим берүү мекемелеринин педагогдорунун көп тилдүү билим берүүнү ишке ашыруу үчүн кесиптик компетенттүүлүгүн деңгээлин көтөрүүгө багытталган.

Көп тилдүү билим берүүнү ишке ашырууда өзгөчө орун билим берүү мекеменин жетекчисине берилген. Жетекчиге жаңы кырдаалда: көп тилдүү билим берүү шартында иштөөгө үйрөнүү керек.

«Мектептерде көп тилдүү билим берүү программаларын пландаштыруу жана ишке ашыруу» программасы Кыргыз Республикасынын билим берүү системасын өнүктүрүү тармагын жана негизги ыкмалар менен педагогикалык кызматкерлердин квалификациясын жогорулатуунун максаттарын ишке ашырууга жол берип, билим берүү мекеменин жетекчисине алдында турган көйгөйлөрдү чечүүгө жардам берет

Практикалык маанилүүлүгү:

Квалификацияны жогорулатуу программасынын концепциясын иштеп чыгууда, жаңыча билим берүү мейкиндигинде иштей ала турган кесипкөйлөрдү даярдоого өзгөчө көңүл бурулду, б.а окуучулардын даярдыгынын ар кандай деңгээли, тилдик деңгээлдин айрымасы, максаттуу тилди окутууда тилдик чөйрөнүн жоктугу, ИКТ технологияны колдонуу муктаждыгы, окутуунун активдүү усулдары ж.б.у.с. Биз предмет – окутуучулардын ийинине окуучуларды тилдик даярдоого гана эмес баланы көп тилдүү билим берүү шартында окууга көнүү үчүн жагымдуу шарттарды түзүү жүгү артылаарын танбайбыз.

Көңүл, көп тилдүү билим берүүнү ишке ашыруу пландаштырууга, коомчулукка, педагогикалык жааматка түшүндүрүү иштерине көп бурулат.

Программанын түрү:

Программа модулдаштырылган жана семинардык сабактарды, талкулоо менен интерактивдүү лекцияларды камтыйт. Практикалык тапшырмалар моделдик сабактарга катышуу аркылуу, анализ жана ондоо, көп тилдүү билим берүүнү стратегиясын пландаштыруу аркылуу ишке ашат.

Программанын жаңычылдыгы семинардык, моделдик сабактарды, талкулоо, корректив киргизүү практикалык багытын камтыйт.

Программанын максаты жана милдети:

Программанын максаты – көп тилдүү билим берүү мекемелеринин жетекчилерин, окуу процессин көп тилдүү билим берүүнүн негизинде пландаштырууга даярдоо. Программанын базалык бөлүгүндө төмөнкү суроолор камтылган: социоллингвистикалык жагдайлар, негизги түшүнүктөр жана принциптер, окуу процессин пландоо, окуу материалдарын иштеп чыгуу, иштөөнүн усулдары жана формалары, көп тилдүү билим берүүнү окуу процессине кишке ашыруу жетишкендиктердин камтыйт.

Программаны окуп түшүнгөн жетекчилер:

Кыргыз Республикасынын Мамлекеттик билим берүү стандартын нормативдүү киришүү базасын билүү;

көп тилдүү билим берүүнү ишке ашырууну пландоону билүү;

пландоо жана мониторинг жүргүзүүнү билүү;

заманбап талаптарга ылайык кесипкөй иш алып барууну билүүгө тийиш;

Программанын өзгөчө мүнөздөмөлөрү:

Программа көп тилдүү билим берүүнү ишке ашырууда төмөнкү принциптерди камтыйт:

Теория менен практиканын байланыш принциби, конкреттүү мекеменин өзгөчөлүгү.

Критикалык принцип, пландалган материал ар тараптуу анализге дуушар болуш керек.

Иш-чаралар принциби өздөрү кылган ачылыштын негизинде билимди алышат;

Үзгүлтүксүз принцип өткөн модул кийинки модулдун башталышы болот.

Психологиялык комфорттуулук принциби жааматта жагымдуу иш алып баруу атмосферасын түзүү.

Вариативдүү принциби коюлган маселени чечүүдө билим берүү процессинин катышуучуларынын вариативдүү ой жүгүртүүсүн өнүктүрүү.

Чыгармачылык принциби курстун угуучуларынын чыгармалылык мүмкүнчүлүктөрүнө багыттоо жана аны өөрчүрүү.

Негизги түшүнүктөр: *стратегиялык пландоо, окуу планы, тилдик чөмүлүүнүн түрлөрү, мультимодалдык ык, социо-маданий компетенттүүлүк.*

Сабактардын күн тартиби:

Семинардык сабактар 48 саат, лекция жана практикалык тапшырмалар кирет. Өз алдынча иштөө 24 саат, кошумча материалдарды, пландарды түзүү, оңдоо, пландоонун анализдөө кирет.

Окуу планы

№ п/п	Модулдардын аталыштары	Жалпы сааттар	Иштөө түрү	
			Лекции жана семинардык сааттар	Өз алдынча иштөө
1.	Көп тилдүү билим берүүнү ишке ашыруу: негизги түшүнүктөрү жана терминдери	36	24	12
1.1	Көп тилдүү билим берүүнүн негизги түшүнүктөрү	6	4	2
1.2	Мектептеги пландоонун өзгөчөлүктөрү жана көп тилдүү билим берүүнү ишке ашырууда көзөмөл.	6	4	2
1.3	Предметтер боюнча теңме -тең окуу программасы: көп тилдүү билим берүүнү ишке ашырууда усулдар жана ыкмалар.	6	4	2
1.4	Көп тилдүү билим берүүнү пландоонун негиздери	6	4	2
1.5	Социолингвистичесикалык жагдайды билим берүүдө эске алуу	6	4	2
1.6	Угуучулардын социо-маданий компетентүүлүгүн калыптандыруу окуу процессинин негизи катары.	6	4	2
2.	Көп тилдүү билим берүүнү эске алуу менен окуу-тарбия процессин пландоо.	36	24	12
2.1	Өз алдынча иштердин жыйынтыктарын талкулоо. Көп тилдүү билим берүүнүн максаты жана негизги принциптери.	6	4	2
2.2	Көп тилдүү билим берүүнү ишке ашыруу принциптерин пландоо.	6	4	2
2.3	Көп тилдүү билим берүүнүн максаттарын жана милдеттерин лексикалык минимумун аныктоо	6	4	2
2.4	Окуу процессинин түзүлүшү	6	4	2
2.5	Тилдик чөмүлүүнүн түрлөрү жана усулдары	6	4	2
2.6	Окуу процессинде көп тилдүү билим берүүнү ишке ашырууда жетекчинин ролу. Көп тилдүү билим берүүнү ишке ашырууда партнерлор менен иш алып баруу.	6	4	2
	Жалпы: 72 саат	72	48	24

Катышуучулар төмөнкү компетенцияга ээ болушат:

Катышуучулар:

- Көп тилдүү билим берүүнү ишке ашырууда жөнгө салуу нормативдүү документтерди билишет;
- Көп тилдүү билим берүүнү ишке ашырууда пландоонун негизин билишет;
- Көп тилдүү билим берүүнү ишке ашыруунун негизги принциптерин билишет;
- Көп тилдүү билим берүүнү ишке ашыруунун стратегиялык планын түзүп чыгышат;
- Көп тилдүү билим берүүнү эске алуу менен окуу процессин пландоодо негизги принциптерди колдоно алышат;
- Билим берүү стандартынын, окуу программаларынын негизинде көп тилдүү билим берүүнү ишке ашырууну үйрөнүшөт.
- Моделдик сабактын планын түзүп чыгышат.
- Көп тилдүү билим берүүнү ишке ашыруунун практикалык көндүмдөрү менен таанышат
- Көп тилдүү билим берүүнү ишке ашыруу боюнча дүйнөлүк тажрыйба менен таанышат
- Тилдик чөмүлүүнүн ар кандай формалары менен таанышат
- Көп тилдүү билим берүүнү ишке ашыруу формаларын анализдейт
- Көп тилдүү билим берүүнү ишке ашырууда пландарды түзүп чыгышат
- Көп тилдүү билим берүүнү ишке ашыруунун жыйынтыгына байкоо жүргүзүүнүн жана баалоонун жолдорун үйрөнүшөт.

Программанын мазмуну

№	Темасы	Мазмуну
1.	Көп тилдүү билим берүүнү ишке ашыруу: негизги түшүнүктөрү жана терминдери	Көп тилдүү билим берүүнүн иш кагаздарын карап чыгуу
1.1	Көп тилдүү билим берүүнүн негизги түшүнүктөрү	Мектептерди жана МЧББУ топко бөлүү 1 топ “МЧББУ тилдик чөмүлүү” 2 топ “Мектепте тилдик чөмүлүү”
1.2	Мектептеги пландоонун өзгөчөлүтөрү жана көп тилдүү билим берүүнү ишке ашырууда көзөмөл	1. Коомчулуктун суроо – талабын изилдөө 2. Социоллингвистикалык жагдайды талкулоо жана негизги компетенттүүлүктү талкулоо
1.3	Предметтер боюнча теңме -тең окуу программасы: көп тилдүү билим берүүнү ишке ашырууда усулдар жана ыкмалар	Тилдик чөмүлүүнүн түрлөрү. Пландоо иштерин уюштуруу.
1.4	Көп тилдүү билим берүүнү пландоонун негиздери	Практикалык иш: Көп тилдүү билим берүүнү эске алуу менен план түзүү
1.5	Социоллингвистикалык жагдайды билим берүүдө эске алуу	Окуучулардын эне тилин каттоо. Колдоо стратегиялары.

1.6	Угуучулардын социо-маданий компетентүүлүгүн калыптандыруу окуу процессинин негизи катары.	Окуучулардын социалдык көндүмдөрүн өнүктүрүү.
2.	Көп тилдүү билим берүүнү эске алуу менен окуу-тарбия процессин пландоо.	Планды түзүп чыгуу жана ишке ашыруу
2.1	Өз алдынча иштердин жыйынтыктарын талкулоо. Көп тилдүү билим берүүнүн максаты жана негизги принциптери.	Көп тилдүү билим берүүнүн негизги максаттары: <ul style="list-style-type: none"> - Когнитивдүү (предметтик, таанып-билүү - Лингвистикалык (тилдик), - Социомаданий (социалдык)
2.2	Көп тилдүү билим берүүнү ишке ашыруу принциптерин пландоо.	Мектептерде жана МЧББУ Көп тилдүү билим берүүнү ишке ашырууда администрациянын ролу
2.3	Көп тилдүү билим берүүнүн максаттарын жана милдеттерин лексикалык минимумун аныктоо	Лексикалык минимумду тандоо. Жаңы сөздөрдү киргизүү, түшүнүү жана бышыктоо.
2.4	Окуу процессинин түзүлүшү	Окуу процессинин түзүлүшүн уюштуруу. Ишке ашыруунун этаптары. Кадрларды даярдоо.
2.5	Тилдик чөмүлүүнүн түрлөрү жана усулдары	Ишти кабыл алууну тандоо (Отбор приемов работы)
2.6	Окуу процессинде көп тилдүү билим берүүнү ишке ашырууда жетекчинин ролу. Көп тилдүү билим берүүнү ишке ашырууда партнерлор менен иш алып баруу.	Жетекчи команданын ишин кандай түзүү керек? Талкулоо. План иштеп чыгуу.

Баалоо куралдары

№1 Өз алдынча иш

1. Көп тилдүү билим берүүнү ишке ашырууда партнерлор менен иш алып баруу.
2. Иштелип чыккан планды апробациясына анализ жүргүзүү
3. Ич ара сабактарга катышуу

№2 Өз алдынча иш

1. Окуу планын иштеп чыгуу жана апробация кылуу
2. Көп тилдүү билим берүүнү ишке ашыруу максаттарын оңдоо
3. Окутуунун активдүү усулдарын колдонуу
4. Иштелип чыккан материалдарды апробациясын анализдөө
5. Ич ара сабактарга катышуу

Тестирлөө

Программанын усулдук жабдылышы

Материалдык-техникалык:

Интернетке кошулган компьютер , интерактивдүү жана мультимедиялык жабдуулар.

Усулдук жардам:

Топтордо иштөө, талкуу, көйгөйлөрдү чечүү

Колдонулган адабияттар:

1. Роман Алиев, Наталия Каже. Билингвалдык билим. Теория жана практика. Рига, "RETORIKA A", 2005. - 384 с.
2. Тилдик чөмүлүү жөнүндө китеп (Эстония, 2009) / URL: <http://kke.innove.ee/images/failid/pdf/abimaterjalid/ksiraamat%20vk.pdf>
3. Самойлова Е.А., Назарова О.В., Корнилецкая Н.С. Актуальные проблемы и перспективы преподавания иностранного языка студентам неязыковых специальностей вузов в рамках интегрированного подхода // Интеграция образования. 2014. № 2 (75). Том. 18. С. 117-123.
4. Григорьева К.С., Салехова Л.Л. Реализация принципов предметно-языкового интегрированного обучения с помощью технологий Web 2.0 в техническом ВУЗе // Вестник РУДН. 2014. № 2. Серия «Информатизация образования». С. 11-18. 8.
5. Лалетина, Т.А. *Интегрированный подход и использование предметно-языковой интеграции при обучении иностранному языку*. [Электронный ресурс]
6. Пилотирование программ многоязычного образования. Руководство для пилотных школ. Бишкек. 2015. Автор-составитель: Марина Гурбо.
7. Как разработать и внедрить устойчивую программу многоязычного образования: Руководство для разработчиков и менеджеров программ многоязычного образования. Бишкек 2016. – 243 с. Авторы и составители: А. Стоянова, эксперт по образованию, ВКНМ ОБСЕ; М. Глушкова, директор Центра социальной интеграции, Кыргызская Республика.
8. *Джусупбекова Н., Исмаилова С.* Видеопособие по формативному оцениванию. – Бишкек, 2011.
9. *Общеввропейские компетенции владения иностранным языком: изучение, обучение, оценка.* – Страсбург: Департамент по языковой политике. Московский государственный университет (русская версия), 2003.
10. *Общеввропейские компетенции владения иностранным языком: Изучение, обучение, оценка.* – Страсбург, 2003.
11. *Пассов Е.И.* Основы коммуникативной методики обучения иноязычному общению. – М.: Рус. яз., 1989.
12. *Рогова Г.В., Рабинович Ф.М., Сахарова Т.Е.* Методика обучения иностранным языкам в средней школе. – М., 1991.
13. *Кульневич С.П.* и др. Анализ современного урока. – М., 2003.
14. *Селевко Г.К.* Современные образовательные технологии. – М., 1998.
15. Гарднер, Говард. Структура разума: теория множественного интеллекта: Пер. с англ. — М.: ООО "И.Д. Вильямс", 2007. - 512 с.